

Nr 3.

Ankom till Riksdagens kansli den 16 februari 1912 kl. 11 f. m.

Utlåtande, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

Bankoutskottet, som enligt § 4 i den för utskottet gällande instruktion har att undersöka och granska riksbankens tillstånd och huru densamma styrd och förvaltd blifvit samt därvid bör med synnerlig uppmärksamhet följa de fullmäktiges åtgärder, som afse metalliska kassans upprätthållande samt myntutväxlingens fortgång och bestånd, har numera fullgjort detta uppdrag och får öfver den verkställda granskningen afgifva berättelse.

För granskningens verkställande har utskottet tagit del af *dels* fullmäktiges i riksbankens allmänna och särskilda protokoll för tiden från och med den 15 januari 1911, intill hvilken dag ansvarsfrihet blifvit för deras i protokollen antecknade beslut och åtgärder beviljad, och till början af innevarande års riksdag, *dels* de af vederbörande revisorer afgifna berättelser om verkställd granskning af riksbankens såväl hufvudkontors som samtliga afdelningskontors i orterna förvaltning under år 1910, *dels ock* fullmäktiges med utskottets memorial nr 1 till Riksdagen öfverlämnade berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning år 1911, äfvensom de af styrelserna för riksbankens afdelningskontor i afseende å dessa kontors förvaltning under samma år lämnade redogörelser.

I fråga om metalliska kassans ställning, sedelutgifningen, in- och utlåningsrörelsen äfvensom öfrig verksamhet vid riksbankens hufvud- och afdelningskontor samt vid Tumba bruk tillåter sig utskottet att för en närmare kännedom om hithörande förhållanden hänvisa till de utförliga sifferredogörelser, som lämnats i de berättelser, hvilka afgifvits af Riksdagens revisorer och riksbankens fullmäktige, liksom i utskottets förut till Riksdagen aflättna memorial nr 1.

Å sin utlånings- och öfriga rörelse under år 1911, har riksbanken erhållit en vinst af kr. 6,311,128: 86, nämligen:

	Å riksbankens egna kapital.		Å afbetal- ningslåne- fonden.		Summa vinst år 1911.		Motsvarande år 1910.	
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Vid hufvudkontoret	3,353,848	97	112,432	22	3,466,281	19	2,478,486	69
„ kontoret i Göteborg	406,015	61	104,146	59	510,162	20	605,946	67
„ „ „ Malmö	556,085	07	29,067	89	585,152	96	751,943	81
„ „ „ Falun	2,341	51	10,064	49	12,406	—	47,124	05
„ „ „ Gäfle	214,234	66	6,080	13	220,314	79	324,852	26
„ „ „ Halmstad	—	—	17,636	41	17,636	41	26,627	16
„ „ „ Härnösand	171,255	06	15,794	19	187,049	25	363,824	16
„ „ „ Jönköping	35,476	11	27,209	88	62,685	99	85,929	72
„ „ „ Kalmar	14,167	38	11,293	49	25,460	87	35,074	16
„ „ „ Karlskrona	17,354	58	26,552	94	43,907	52	63,230	08
„ „ „ Karlstad	46,741	81	6,920	77	53,662	58	77,515	59
„ „ „ Kristianstad	25,688	63	10,811	77	36,500	40	29,681	31
„ „ „ Linköping	53,101	21	28,005	81	81,107	02	218,599	08
„ „ „ Luleå	30,699	80	40,662	14	71,361	94	132,107	74
„ „ „ Mariestad	72,472	34	10,351	49	82,823	83	62,334	09
„ „ „ Norrköping	122,614	30	11,906	32	134,520	62	1,986	20
„ „ „ Nyköping	78,868	73	2,403	36	81,272	09	66,194	57
„ „ „ Sundsvall	195,373	52	13,420	43	208,793	95	282,931	69
„ „ „ Umeå	47,489	71	20,460	07	67,949	78	206,035	19
„ „ „ Uppsala	101,231	23	23,101	67	124,332	90	147,141	84
„ „ „ Visby	36,120	01	27,411	37	63,531	38	39,755	68
„ „ „ Vänersborg	—	—	7,738	87	7,738	87	7,949	81
„ „ „ Västerås	22,192	78	3,222	39	25,415	17	30,631	61
„ „ „ Växjö	—	—	4,590	53	4,590	53	6,808	46
„ „ „ Örebro	180,291	22	10,564	26	190,855	48	229,614	52
„ „ „ Östersund	—	—	19,906	53	19,906	53	91,332	32
Kronor	5,783,664	24	601,756	01	6,385,420	25	6,413,658	46
Afgår förlust vid kontoret i	år 1910	år 1911						
Halmstad ..		15,756: 12						
Norrköping	4,616: 32							
Vänersborg	7,576: 70	4,162: 36						
Växjö	2,422: 99	19,607: 83						
Östersund	— —	34,765: 08	74,291	39	74,291	39	14,616	01
Kronor	5,709,372	85	601,756	01	6,311,128	86	6,399,042	45

1:o

I den till utskottet hänvisade, af Riksdagens revisorer den 30 november 1911 afgifna berättelsen angående riksbanken hafva revisorerna under § 40 anført, hurusom revisorerna fäst sin uppmärksamhet å en beträffande riksbankens hus i Stockholm vidtagen åtgärd, hvarigenom i husets granitsockel borrats en mängd hål, enligt uppgift i syfte att längs byggnadens västra sida anbringa fasta stöd för klängväxter.

Revisorerna anföra vidare, att de i skrifvelse till fullmäktige uttalat sitt beklagande af att utan byggnadssakkunnigas hörande samt i öfrigt ingående utredning och noggrannt öfvervägande af i ofvanberörda syfte framställt förslag ifrågavarande ingrepp på riksbankens hus, kommit till utförande äfvensom meddelat, att revisorerna föreställde sig, att fullmäktige skulle finna angeläget att låta saken blifva föremål för noggrann utredning samt i afvaktan därå låta inställa de påbörjade arbetena.

Denna utredning hade synts revisorerna böra verkställas af särskildt byggnadssakkunniga samt omfatta icke allenast frågan huruvida den tilltänkta anordningen att bekläda riksbankshusets granitsockel med klängväxter öfver hufvud taget borde komma till utförande utan äfven, oafsedt om detta skulle visa sig olämpligt, huru verkningarna af redan skedda åtgärder på ändamålsenligaste sätt kunde undanröjas.

För egen del ville revisorerna i likhet med öfverintendentsämbetet, hvars yttrande i ärendet inforrats och finnes intaget i revisionsberättelsen, draga i tvifvelsmål lämpligheten af hvarje anordning med klängväxter, som kunde dölja riksbankshusets dyrbara och med byggnadens yttre i öfrigt samverkande granitsockel. Emellertid hade revisorerna för det dåvarande funnit sig icke kunna afgifva något bestämdt förslag i ärendet, innan sådan utredning föreläge, som i skrifvelsen till fullmäktige ifrågasatts, men då öfverintendentsämbetet förutsatte, att ifrågavarande borrhål skulle på lämpligt sätt medelst ifyllning eller lagning igensättas, hade revisorerna hemställt, att Riksdagen måtte härom fatta beslut samt i samband därmed meddela de bestämmelser, hvartill nämnda utredning — hvilken syntes kunna för Riksdagen föreläggas — kunde gifva anledning.

Då den af fullmäktige enligt § 38 bankoreglementet utfärdade instruktion för fullmäktiges deputerade icke synts vara fullt bestämd i afseende å deputerades befogenhet, hade revisorerna vidare föreslagit,

att Riksdagen för fullmäktige framhölle önskvärdheten af att omförmälda instruktion finge sådan affattning, att förvaltningsåtgärder af den omfattning, hvarom nu varit fråga, ej kunde företagas utan föredragning inför fullmäktige.

Sedan, på sätt af § 42 i fullmäktiges berättelse till bankoutskottet framgår, fullmäktige, hvilka emellertid låtit inställa de påbörjade arbetena, hos Svenska teknologföreningens afdelning för husbyggnadskonst hemställt, att afdelningen ville utse tre sakkunniga att verkställa den af statsrevisorerna begärda utredningen och att därefter till fullmäktige afgifva utlåtande i ämnet, hafva fullmäktige i skrifvelse den 5 februari 1912 meddelat utskottet, att de af afdelningen valda personerna, arkitekterna Wilh. Klemming, Gustaf Wickman och L. I. Wahlman i en till fullmäktige ingifven skrifvelse hemställt,

»att igensättning af en del af hålen i bankbyggnadssockeln måtte få ske vid lämplig väderlek för att därefter under någon tid utröna om dessa igensättningar kunde verkställas så, att de icke verkade störande för ögat,

att prof måtte få företagas med slingerväxternas uppfästande på ett eller annat ställe för att utröna den estetiska inverkan af detsamma samt att kommitterade först därefter finge aflämna det begärda utlåtandet».

Fullmäktige hafva tillika förklarat sig anse, att denna de sakkunnigas hemställan borde bifallas, men att, då statsrevisorernas anmälan i ämnet vore öfverlämnad till Riksdagens afgörande, fullmäktige funnit sig förhindrade att omedelbart i saken besluta och därför underställde denna hemställan utskottets bestämmande.

Bankoutskottet, som för sin del biträder de sakkunnigas af fullmäktige tillstyrkta hemställan, har ansett det vara lämpligast att afvakta resultatet af den ifrågasatta utredningen, hvilken knappast lär kunna slutföras under nu pågående Riksdag; och hemställer utskottet därför,

a) att revisorernas nu ifrågavarande hemställan icke för närvarande måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Beträffande revisorernas förslag att Riksdagen måtte för fullmäktige framhålla önskvärdheten af att instruktionen för fullmäktiges deputerade erhöile en förändrad affattning har utskottet inhämtat, att fullmäktige för sin del hafva för afsikt att förtydliga instruktionen i det af revisorerna omförmälda afseendet.

Vid sådant förhållande hemställer utskottet,

b) att revisorernas framställning i denna delicke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

2:o.

I § 46 af sin förenämnda berättelse hafva revisorerna vidare omförmält, hurusom vid månadsafslutningen den 28 februari 1911 upptäckts vid afdelningskontoret i Östersund, att förskingringar och förfalskningar därstädes blifvit begångna och att vid undersökning, som företagits, det förskingrade beloppet visats uppgå till 70,350 kronor. Af berättelsen framgår därjämte, att fullmäktige låtit utlösa talan mot vederbörande ansvars- och ersättningsskyldiga. Enligt hvad utskottet inhämtat, hafva fullmäktige vidare, i anledning af det inträffade, utfärdat åtskilliga föreskrifter i syfte bland annat att skärpa kontrollen vid afdelningskontorens skötsel och förvaltning.

Med anledning af hvad sålunda förekommit har utskottet i skrifvelse till fullmäktige anfört, att, ehuru utskottet vore lifligt öfvertygadt att fullmäktige icke skulle underlåta att, i hvad på dem ankomme, vidtaga de åtgärder, som uti ifrågavarande afseende till äfventyrs kunde anses erforderliga, utskottet likväl ansett sig böra framhålla önskvärdenheten af att fullmäktige, med begagnande af den i § 45 gällande bankoreglemente dem tillförsäkrade rätt, ville genom tjänstemän i riksbanken med särskild insikt och erfarenhet i räkenskapsföring låta vid de olika afdelningskontoren tid efter annan verkställa undersökningar af mera omfattande beskaffenhet än som lämpligen kunde äga rum vid de inventeringar och undersökningar, fullmäktige själfva årligen anställde vid kontoren; hvilket utskottet ansett sig böra för Riksdagen omförmåla.

I öfrigt har utskottet i förevarande berättelse ej funnit några uttalanden, som påkalla särskildt yttrande från utskottets sida.

3:o.

Efter granskning af riksbankens räkenskaper för år 1910 hafva Riksdagens senast församlade revisorer i sin därom afgifna berättelse meddelat, att vid riksbankens förvaltning under den tid, granskningen

omfattat revisorerna utöfver hvad berättelsen innehölle — hvarom här ofvan närmare förmäles — ej funnit något att anmärka eller erinra.

Visserligen hafva revisorerna förklarat sig tveksamma, huruvida med hänsyn till den i § 40 af berättelsen omförmälda åtgärd, hvarför en af fullmäktige förklarat sig vara ansvarig, ansvarsfrihet därför borde tillstyrkas, men då eljest icke varit något att anmärka mot det sätt, hvarpå denne fullmäktig handhaft sitt uppdrag, samt mot fullmäktige i öfrigt ej förekommit någon anledning till erinran, revisorerna ansett, att ansvarsfrihet borde fullmäktige beviljas.

De revisorer, som, valda af Riksdagen, granskat afdelningskontorens i orterna förvaltning år 1910, hafva likaledes i sina berättelser tillstyrkt ansvarsfrihet för kontorens styrelser med undantag likväl för affidne verkställande styrelseledamoten vid afdelningskontoret i Östersund Olof Larsson samt kamreraren vid samma kontor Elion Wickström för den tid, han såsom verkställande styrelseledamot och medlem af styrelsen handhaft kontorets angelägenheter.

Enär utskottet vid den nu verkställda undersökningen och granskningen af riksbankens tillstånd och huru densamma styrd och förvaltd blifvit, funnit, att fullmäktige med nit och omsorg handhaft sitt uppdrag, får utskottet hemställa,

att ansvarsfrihet må fullmäktige i riksbanken beviljas *dels* för förvaltningen under år 1910 af bankens såväl hufvudkontor som samtliga afdelningskontor i orterna, *dels ock* för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 15 januari 1911 till och med den 14 januari innevarande år.

Stockholm den 15 februari 1912.

På bankoutskottets vägnar.

I. VON STAPELMOHR.

Reservationer

af herr *Leander*, som ansett, att det stycke å sid. 5 af utskottets betänkande, som börjar med orden »I öfrigt har utskottet», bort hafva följande förändrade lydelse:

»Beträffande ofvannämnda oegentligheter vid afdelningskontoret i Östersund ha statsrevisorerna yttrat, att de böcker, som blifvit förfalskade, befunnits vara af den beskaffenhet, att de bort gifva anledning till misstanke och närmare granskning af de bokföringsposter, som uppenbarligen blifvit ändrade. Det vill förefalla jämväl utskottet, som om en omsorgsfullt verkställd revision och granskning af kontorets räkenskapsböcker bort leda till upptäckt af de begångna oegentligheterna, men har utskottet i öfrigt i förevarande berättelse ej funnit några uttalanden, som påkalla särskildt yttrande från utskottets sida.»

af herrar *Söderberg* i Stockholm och *Forssell*, hvilka anført följande:

»Med anslutning till hr Leanders anförda reservation, ha vi dessutom ansett, att utskottets utlåtande i sista stycket bort hafva följande lydelse:

Ehuru utskottet vid den nu verkställda undersökningen och granskningen af riksbankens tillstånd och huru densamma styrd och förvaltd blifvit, i likhet med statsrevisorerna visserligen varit tveksamt, huruvida med hänsyn till den i § 40 af deras berättelse omförmälda åtgärd, hvarför en af fullmäktige förklarar sig vara ansvarig, ansvarsfrihet därför bör tillstyrkas, men då eljest icke varit något att anmärka mot det sätt, hvarpå denne fullmäktig handhaft sitt uppdrag, samt mot fullmäktige i öfrigt ej förekommit någon anledning till erinran, får utskottet dock hemställa,

att ansvarsfrihet må fullmäktige i riksbanken beviljas *dels* för förvaltningen under år 1910 af bankens såväl hufvudkontor som samtliga afdelningskontor i orterna, *dels ock* för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 15 januari 1911 till och med den 14 januari innevarande år.»

Herr *Kristensson* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende inom utskottet.
